

KOLUMNĘ DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW
WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA
I GOSPODARKI WODNEJ W KATOWICACH

WYCINKA DRZEW LUB KRZEWÓW A OCHRONA GATUNKOWA W POLSCE

Wycinka drzew i krzewów to temat, który od lat budzi kontrowersje w Polsce, w szczególności w kontekście ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju. W obliczu rosnącej urbanizacji, potrzeby rozwoju infrastruktury oraz eksploatacji surowców naturalnych, konieczne jest znalezienie równowagi między potrzebami człowieka a ochroną przyrody. W Polsce ochrona gatunkowa roślin i zwierząt odgrywa kluczową rolę w regulowaniu działań związanych z wycinką drzew i krzewów.

Kwestie związane z ochroną przyrody reguluje szereg aktów prawnych, w tym:

- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody – wprowadza zasady ochrony gatunkowej roślin i zwierząt oraz obszarów przyrodniczych;

- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach – reguluje zasady gospodarowania lasami, w tym wycinkę drzew;

- Rozporządzenia Ministra Środowiska dotyczące szczegółowych zasad ochrony określonych gatunków roślin i zwierząt z dnia:

- 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin,
- 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów,
- 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.

W naszym kraju obowiązuje zasada, że nie można wycinać drzew i krzewów bez odpowiednich zezwoleń, a działania te muszą być zgodne z przepisami ochrony gatunkowej. Właściciel terenu przed przystąpieniem do prac związanych z usuwaniem drzew i krzewów powinien ustalić, czy znajdują się tam gatunki objęte ochroną. Niektóre gatunki roślin i zwierząt posiadają szczególną ochronę, co ogranicza możliwość ich usuwania.

Rzetelna ocena obecności gatunków objętych ochroną jest szczególnie istotna pod kątem gatunków związanych z zadrzewieniami, m.in. ptaków, nietoperzy, owadów, porostów. W stosunku do zwierząt chronionych obowiązują m.in. zakazy:

- niszczenia siedlisk i ostoi, które są ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania,
- niszczenia, usuwania lub uszkodzenia gniazd oraz innych schronień,
- umyślnego płoszenia lub niepokojenia (w przypadku większości ssaków, rzadkich gatunków ptaków i innych wybranych gatunków),
- umyślnego płoszenia lub niepokojenia w miejscach noclegu, w okresie lęgowym w miejscach rozrodu lub wychowu młodych, lub w miejscach żerowania zgrupowań ptaków migrujących lub zimujących (w przypadku większości ptaków).

Zakazy wobec chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów obowiązują przez cały rok. W przypadku wątpliwości można skorzystać z pomocy np. botanika czy zoologa lub innej osoby, która potrafi zweryfikować stan faktyczny.

Do najważniejszych gatunków roślin objętych ochroną należą:

- Cis pospolity (*Taxus baccata*) – drzewo iglaste, które jest zagrożone w wielu rejonach Europy.
- Lipa drobnolistna (*Tilia cordata*) – symboliczne drzewo, które ma duże znaczenie ekologiczne i kulturowe.

W kontekście zwierząt, wiele gatunków ptaków, takich jak np.: Bocian biały (*Ciconia ciconia*), Puszczyk (*Strix aluco*) także znajduje się pod ochroną, co wpływa na konieczność dostosowania działań związanych z wycinką drzew do ich siedlisk.

Wycinka drzew i krzewów ma istotny wpływ na ekosystemy. Usunięcie drzew może prowadzić do:

- utraty bioróżnorodności – wiele gatunków roślin i zwierząt jest bezpośrednio związanych z drzewami jako siedliskami,
- erozji gleby – korzenie drzew stabilizują glebę, a ich usunięcie zwiększa ryzyko erozji,
- zmiany mikroklimatu – drzewa wpływają na mikroklimat, a ich brak może prowadzić do skrajnych warunków temperaturowych.

SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU STWIERDZENIA GATUNKÓW CHRONIONYCH

Jeżeli usunięcie drzewa lub krzewu nie spowoduje naruszenia zakazów wobec gatunków chronionych, mogą one być usunięte także w okresie lęgowym większości gatunków ptaków, tj. od 1 marca do 15 października.

Natomiast jeżeli wykonanie prac związanych z wycinką drzew lub krzewów może naruszyć te zakazy, należy:

- jeśli to możliwe odstąpić od tych prac i zachować poszczególne zadrzewienia będące siedliskiem gatunku, lub
- zrezygnować z wycinki w okresie, którego dotyczy zakaz (np. w przypadku zakazu płoszenia ptaków w miejscach rozrodu lub wychowu młodych – w ich okresie lęgowym, w przypadku usuwania gniazd z terenów zieleni gdy wymagają tego względy

bezpieczeństwa lub sanitarne – w okresie od 16 października do końca lutego); uwaga: zdecydowana większość zakazów, w tym zakaz niszczenia siedlisk i ostoi, które są obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania, a także niszczenia gniazd (o ile nie ma zastosowania ww. wyjątek) są ważne cały rok, lub

- uzyskać stosowne zezwolenie na odstępstwo od zakazów.

Jednocześnie należy pamiętać, że usuwanie znacznej ilości drzew i krzewów w okresie wiosenno-letnim najprawdopodobniej będzie się wiązać z naruszeniem zakazów w stosunku do gatunków ptaków: zakazu niszczenia schronień oraz zakazu umyślnego płoszenia lub niepokojenia w okresie lęgowym w miejscach rozrodu lub wychowu młodych. Wynika to z powszechnej obecności ptaków w koronach drzew i w krzewach. Należy mieć na uwadze, że w przypadku drzewa w pełnym ulistnieniu, stwierdzenie na nim gniazd ptasich na pewno będzie utrudnione. Z powyższych względów zaleca się przeprowadzanie wycinki w okresie jesienno-zimowym.

W celu uzyskania zezwolenia na odstępstwo od zakazów obowiązujących w stosunku do danego gatunku należy zwracać się odpowiednio do regionalnego dyrektora ochrony środowiska lub Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

Mimo że istnieją regulacje prawne dotyczące wycinki drzew, w praktyce zdarzają się przypadki ich naruszenia. Często wycinka jest uzasadniana potrzebą rozwoju infrastruktury, jednak wiele działań nie jest odpowiednio kontrolowanych. W związku z tym w Polsce obserwuje się wzrost liczby nielegalnych wycinek, co stanowi poważne zagrożenie dla ochrony przyrody.

Naruszenie zakazów w stosunku do gatunków chronionych jest wykroczeniem (art. 131 pkt 14 ustawy o ochronie przyrody) i podlega karze aresztu albo grzywny. Dodatkowo, jeśli zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym będzie znaczących rozmiarów lub też szkoda w gatunkach chronionych będzie istotna, zastosowanie mogą mieć przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (art. 181).

W przypadku podejrzenia naruszenia przepisów z zakresu ochrony gatunkowej zdarzenie takie należy zgłosić do organów ścigania – na Policję. Orzekanie w takich sprawach następuje z reguły na podstawie przepisów ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, gdzie do prowadzenia czynności wyjaśniających uprawniona jest przede wszystkim Policja.

WNIOSKI

Wycinka drzew i krzewów w Polsce jest skomplikowanym zagadnieniem, które wymaga zrównoważonego podejścia. Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt stanowi kluczowy element ochrony przyrody, a przestrzeganie przepisów prawnych jest niezbędne do zachowania bioróżnorodności. W obliczu rosnących potrzeb urbanizacyjnych i przemysłowych konieczne jest, aby społeczeństwo, władze lokalne oraz organizacje ekologiczne wspólnie pracowały nad znalezieniem równowagi między rozwojem a ochroną środowiska. Edukacja w zakresie ochrony przyrody oraz promowanie zrównoważonego rozwoju powinny stać się priorytetami w polityce ekologicznej naszego kraju.

TOMASZ MOTYKA
Dział Rolnictwa Ekologicznego
i Ochrony Środowiska

Źródło:

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r.
o ochronie przyrody

(Dz. U. 2004 Nr 92 poz. 880)

Ustawa z dnia 28 września 1991 r.

o lasach (Dz. U. 1991 Nr 101 poz. 444)

Rozporządzenia Ministra Środowiska -
dotyczące szczegółowych

zasad ochrony określonych gatunków
roślin i zwierząt z dnia:

- 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. 2014 poz. 1409)
- 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz.U. 2014 poz. 1408)
- 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2016 poz. 2183)

ZA TREŚCI ZAWARTE W PUBLIKACJI
DOFINANSOWANEJ ZE ŚRODKÓW WFOŚiGW
W KATOWICACH ODPOWIEDZIALNOŚĆ
PONOSI REDAKCJA.

KOLUMNĘ DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW
WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA
I GOSPODARKI WODNEJ W KATOWICACH